

Civitate Wratislaviensi Donatus

Nagroda Wrocławia

Nagroda Prezydenta Wrocławia

2015

Szanowni Państwo!

Początek nowej kadencji Rady Miejskiej Wrocławia przypada w roku ważnych i znaczących rocznic – 70. rocznicy zakończenia II wojny światowej i 25. rocznicy pierwszych demokratycznych wyborów do rad gmin.

Oba te wydarzenia skłaniają przede wszystkim do refleksji nad drogą, jaką przeszedł Wrocław i jego mieszkańcy od 1945 roku. Wśród tegorocznych nagrodzonych zarówno tytułem Civitate Wratislaviensi Donatus, jak i Nagrodą Wrocławia oraz Nagrodą Prezydenta są ludzie, którzy byli świadkami dramatycznych lat wojny i odbudowy miasta, pierwszych sukcesów powojennego Wrocławia, czasów erozji systemu komunistycznego, a także ostatniego ćwierćwiecza szybkiego nadrabiania zaległości cywilizacyjnych. Ich pasja i zaangażowanie inspirowały wrocławian w każdym z tych okresów, przynosząc nadzieję i odwagę do podejmowania wciąż nowych wyzwań. Osoby duchowne i świeckie, sportowcy, artyści, ludzie nauki, kultury i biznesu – wszyscy oni, każdy w swojej dziedzinie, budowali oblicze współczesnego Wrocławia. W imieniu Rady Miejskiej Wrocławia chciałbym każdemu osobiście podziękować i złożyć wyrazy uznania.

Przed nowo wybraną Radą Miejską Wrocławia stoją dziś ważne zadania. Reforma samorządowa wkracza w kolejny etap, tym razem naznaczony oddolną aktywnością mieszkańców. Coraz ważniejsze stają się bezpośrednie kontakty z wrocławianami i społeczne konsultacje podejmowanych przez nas decyzji. Wierzę, że wspólnie podołamy tym wyzwaniom.

Jacek Ossowski
Przewodniczący Rady Miejskiej Wrocławia

Wrocław, 24 czerwca 2015 roku

Szanowni Państwo!

Tegoroczne Święto Wrocławia przypada w roku szczególnym dla naszego samorządu. Niespełna przed miesiącem obchodziliśmy jubileusz 25. rocznicy pierwszych wyborów do rad gmin odrodzonego samorządu gminnego. Perspektywa ćwierćwiecza pozwala dostrzec ogrom zmian, jakie zaszły w naszym mieście. Dziś trudno w to uwierzyć, ale w 1990 r. Wrocław uważany był za miasto raczej zaniedbane i nieatrakcyjne. Wieloletnie zapóźnienia w dziedzinie infrastruktury komunalnej i kryzys końca lat 80. sprawiły, że demokratycznie wybrane władze stanęły przed ogromem wyzwań. Zmiany w zabudowie, systemie komunikacyjnym czy gospodarce miasta widoczne są gołym okiem. Trzeba jednak podkreślić, że co najmniej równie ważne są zmiany o charakterze socjologicznym. Wrocław jest dziś bowiem miastem ludzi o wysokich kwalifikacjach, dobrze wykształconych, przygotowanych do wymagań współczesnego rynku pracy – ludzi, którzy z niezwykłym zapałem potrafią angażować się w sprawy lokalnej wspólnoty.

Ogromny sukces Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego pokazuje, że w naszym mieście prężne jest społeczeństwo obywatelskie. Jestem przekonany, że najbliższe lata upłyną pod znakiem rosnącej partycypacji mieszkańców w życiu miasta.

Decyzja Rady Miejskiej Wrocławia o uhonorowaniu tytułem Civitate Wratislaviensi Donatus dwóch odważnych duszpasterzy czasów „Solidarności” jest wyrazem uznania dla tych, którzy przygotowywali i współtworzyli grunt do tych społecznych przemian.

Serdecznie gratuluję wszystkim nagrodzonym Nagrodą Wrocławia i Nagrodą Prezydenta Wrocławia. Bogactwo Państwa dokonań w tak różnych dziedzinach budzi ogromny szacunek. Dziękuję Państwu za wkład w budowanie naszego miasta i życzę wielu dalszych sukcesów.

Rafał Dutkiewicz
Prezydent Wrocławia

Wrocław, 24 czerwca 2015 roku

Ksiądz pralat Stanisław Orzechowski „Orzech” (ur. 1939) – kapelan wrodawskiej „Solidarności”, charyzmatyczny duszpasterz wrodawskiej młodzieży.

Wielkopolanin, urodził się w Kobylinie. Z Wrocławiem związany od 1957 roku, kiedy rozpoczął naukę w Technikum Budowlanym. Rok później wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu. W dniu 28 czerwca 1964 roku przyjął święcenia kapłańskie z rąk arcybiskupa Bolesława Kominka. W roku 1967 rozpoczął posługę w parafii św. Wawrzyńca, pozostając jej wierny do dnia dzisiejszego. W 1972 roku objął funkcję diecezjalnego duszpasterza akademickiego.

W sierpniu 1980 podczas pierwszego strajku w zajezdni przy ul. Grabiszyńskiej odprawił legendarną już mszę świętą. Uczestniczyli w niej muzycy, aktorzy, naukowcy i rzesze zwykłych mieszkańców Wrocławia. Część z nich do dzisiaj wspomina mszę jako niesamowite wydarzenie, przełom. Pod koniec 1980 roku ks. Orzechowski wziął udział w strajku głodowym wrocławskich kolejarzy, których darzy szczególną sympatią ze względu na swe pochodzenie z kolejarzkiej rodziny. Jak wspomina, to wtedy stał się „Orzechem”.

W roku 1981 zaczął organizować piesze pielgrzymki na Jasną Górę i do Trzebnicy, które miały nie tylko wymiar religijny, ale były też wyrazem kontestacji komunistycznej rzeczywistości.

W czasie stanu wojennego ks. Stanisław Orzechowski organizował msze w intencji ojczyzny i osób internowanych, popularnie zwane Dwudziestkami, które gromadziły tłumy wrocławian. Wspierał ludzi oskarżonych i represjonowanych za działalność związkową i polityczną. Razem ze studentami opiekował się rodzinami internowanych, przekazując im m.in. produkty rolne dostarczane z kolei przez Solidarność chłopską. Był przyjacielem bł. ks. Jerzego Popiełuszki, a po jego śmierci opiekował się rodziną księdza, szczególnie matką, którą poprzez Duszpasterstwo przez wiele lat wspierał materialnie.

Od wielu ks. Stanisław Orzechowski pełni funkcję duszpasterza Rodzin Katyńskich, diecezjalnego Koordynatora Nowych Ruchów Religijnych, świadczy posługę religijną w Poradni Rodzinnej przy Duszpasterstwie Rodzin „Pod czwórką”. Jest wykładowcą Wrocławskiego Seminarium Duchownego.

Oryginalny i wyjątkowy kapłan, którego – jak często sam przyznaje – ukształtowała Wielkopolska, prymas Stefan Wyszyński oraz Solidarność, uhonorowany został m.in. Nagrodą Kolegium Rektorów Uczelni Wrocławia i Opola w 1997 roku, Nagrodą Wrocławia i Opola w 1997 roku, Nagrodą Wrocławia w 2005 roku oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski w 2006 roku.

Ojciec Ludwik Wiśniewski (ur. 1936) – dominikanin, jeden z najstojniejszych duszpasterzy akademickich z czasów PRL, wychowawca wielu pokoleń młodych wrocławian, działacz opozycji antykomunistycznej, legenda Solidarności.

Urodził na Lubelszczyźnie, w roku 1952 wstąpił do zakonu dominikanów, a 15 czerwca 1961 roku przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1963–1966 został duszpasterzem akademickim w Gdańsku. Następnie studiował na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (1966–1968). W roku 1968 powrócił do Gdańska i do 1972 roku prowadził tam ponownie duszpasterstwo akademickie.

W latach 1972–1981 pracował jako duszpasterz akademicki w Lublinie, gdzie (podobnie jak wcześniej w Gdańsku), zapraszał znane postaci niezależnych środowisk katolickich i niepodległościowych. Razem ze studentami wspierał robotników – ofiary wydarzeń Czerwiec '76. W tym samym roku wystosował nagłośniony przez Radio Wolna Europa list otwarty do Edwarda Gierka w reakcji na jego twierdzenia, iż PRL jest państwem świeckim. Utrzymywał kontakty z Komitetem Obrony Robotników (KOR). W marcu 1977 roku podpisał „Apel do społeczeństwa polskiego” – pierwszy dokument Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO). Wspierał także swoich dawnych gdańskich wychowanków tworzących Ruch Młodej Polski. Jego dzia-

łalność została zauważona przez niemiecką Stasi, która uznała go za jednego z najważniejszych polskich opozycjonistów.

W latach 1981–1988 o. Wiśniewski był duszpasterzem akademickim we Wrocławiu. To w kościele św. Wojciecha propagował ideę walki „bez przemocy” z komunizmem. W latach 1985–1988 organizował tzw. Tygodnie Społeczne – cykl spotkań propagujących budowanie niezależnych struktur społecznych. W 1986 roku głośny był jego udział w niemy proteście w centrum Wrocławia w obronie skazanego Władysława Frasyniuka. Członkowie jego duszpasterstwa stworzyli m.in. niezależny samorząd Uniwersytetu Wrocławskiego tzw. Dwunastkę oraz organizowany do dziś Obóz Adaptacyjny dla studentów pierwszych lat w Białym Dunajcu.

W latach 1988–1990 pracował w Krakowie, gdzie podjął Inicjatywę Tygodni Społecznych, a 1990–1996 w parafii św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Sankt Petersburgu. Od 2005 roku pracuje w Lublinie. Założył tam Akademię „Złota 9”, gdzie organizuje spotkania ze znanymi osobami publicznymi.

W roku 2006 odznaczony został przez Prezydenta RP Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. W 2011 roku otrzymał Medal Świętego Jerzego.

Ewa Czermak (ur. 1957) – solistka Opery Wrocławskiej, profesor wokalistyki Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu. Urodziła się w Bułgarii, tam też ukończyła studia muzyczne w klasie śpiewu solowego oraz śpiewu kameralnego w Konserwatorium Państwowym w Sofii. Do roku 1985 pracowała jako solistka w operze w Sliven oraz stażystka Teatru Opery i Baletu w Sofii.

W 1988 roku rozpoczęła pracę w Operze Wrocławskiej. Podczas 25-letniej kariery we Wrocławiu śpiewała ponad 50 solowych partii operowych. Najważniejsze z nich to: Zuzanna w *Weselu Figara*, Zerlina w *Don Juanie*, Pamina w *Czarodziejskim flecie*, Despina w *Cosi fan tutte*, Leila w *Poławiaczach perel*, Micaëla w *Carmen*, Małgorzata w *Fauście*, Musetta i Mimi w *Cyganerii*, Liu w *Turandot*, Nanetta w *Falstaffie*, Leonora w *Trubadurze*. Z powodzeniem uprawia też muzykę kameralną i oratoryjną – ma w repertuarze m.in. *Wielką mszę h-moll* Johanna Sebastiana Bacha, *Mesjasza* Georga Friedricha Händla czy *Requiem* i *Mszę Koronacyjną* Wolfganga Amadeusa Mozarta.

Z zespołem Opery Wrocławskiej nagrała 2 płyty kompaktowe. Płyta z operą *Manru* Ignacego Jana Paderewskiego z Ewą Czermak w partii Ulany otrzymała nagrodę Supersonic magazynu „Pizzicato”, nagrodę Rewelacja magazynu muzycznego „Audio Video” oraz Fryde-

ryka 2004 w kategorii Album Roku — Najwybitniejsze Nagranie Muzyki Polskiej.

Jest prezesem Towarzystwa Miłośników Muzyki Wokalnej im. Haliny Halskiej-Fijałkowskiej oraz twórcą, dyrektorem naczelnym i artystycznym Międzynarodowego Konkursu Wokalnego im. Haliny Halskiej-Fijałkowskiej.

Ewa Czermak jest także pracownikiem naukowym Akademii Muzycznej we Wrocławiu. W latach 2002–2012 pełniła funkcję kierownika Katedry Wokalistyki. Za wybitne osiągnięcia artystyczne oraz pedagogiczne w 2004 roku Prezydent RP nadał jej tytuł profesora sztuk muzycznych.

Była wielokrotnie nagradzana i honorowana. W 2005 roku została odznaczona Srebrnym Krzyżem Zasługi. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przyznał jej odznaczenie Zasłużony Działacz Kultury, a także odznakę honorową Zasłużony dla Kultury Polskiej. W 2008 roku otrzymała od Marszałka Województwa Dolnośląskiego nagrodę za szczególne osiągnięcia dla regionu, a zwłaszcza za promocję Dolnego Śląska na arenie międzynarodowej w zakresie popularyzacji muzyki polskiej oraz wkład wniesiony w rozwój kultury polskiej. W 2013 roku Minister Edukacji Narodowej przyznał prof. Ewie Czermak Medal Komisji Edukacji Narodowej za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania.

Ewa Czermak

Adam Nowotarski (ur. 1932) – inżynier, dyrektor wrocławskich zakładów Chemitex (Viscoplast). Ukończył Politechnikę Szczecińską i w 1954 roku – tuż po studiach – rozpoczął pracę we Wrocławskich Zakładach Włókien Sztucznych. Pracował tam do 1968 roku, kierując m.in. jednym z najbardziej złożonych technologicznie oddziałów – przędzalnią.

W roku 1968 objął stanowisko dyrektora ds. technicznych we Wrocławskiej Pollenie, gdzie wraz z zespołem specjalistów wdrożył do produkcji kilkanaście patentów – m.in. znany do dziś proszek do prania „E”. W tym okresie wrocławska Pollena znacząco rozbudowała zdolności produkcyjne i stała się jedną z największych fabryk środków chemii gospodarczej w Polsce.

W latach 1976–1980 Adam Nowotarski pracował we Wrocławskiej Fabryce Farb i Lakerów na stanowisku dyrektora ds. rozwoju.

W roku 1981 objął stanowisko dyrektora Chemitexu, który w tamtym czasie miał ogromne problemy związane z przestarzałą i szkodliwą dla środowiska technologią produkcji. W 1986 roku rozpoczęto produkcję plastrów farmaceutycznych, a zakład zmienił nazwę na Viscoplast. Uciążliwa produkcja chemiczna została ostatecznie zakończona w roku 1996.

Ówczesny szef Zakładowej Solidarności opowiada: „Mieliśmy szczęście, bo nowy dyrektor, Adam Nowotarski, miał wizję i pomysł,

co zrobić z zakładem. Spieraliśmy się, czasem iskrzyło w czasie negocjacji, czasem postraszyliśmy strajkiem ostrzegawczym, ale jak już zawarliśmy porozumienie, to było ono święte dla obu stron”.

Po przemianach 1989 roku nastąpiły dalsze pozytywne zmiany w firmie. Wprowadzono nowoczesne systemy zarządzania produkcją i nawiązano współpracę z wiodącymi producentami plastrów farmaceutycznych na świecie. W 2001 ówczesny zarząd Viscoplastu rekomendował amerykański koncern 3M jako najlepszego inwestora strategicznego.

Piotr Fryberg ówczesny Dyrektor generalny 3M Poland wspomina: „Ze swej strony, jako kierujący firmą 3M Poland od początku jej istnienia, chciałbym serdecznie pogratulować panu Adamowi Nowotarskiemu doprowadzenia Viscoplastu do takiego poziomu, że jako Polak byłem dumny, słysząc wiele niezwykle pozytywnych uwag ze strony dyrektorów fabryk 3M z USA, którzy wizytowali Viscoplast”.

Niewątpliwym autorem tego sukcesu jest Adam Nowotarski. Dzięki determinacji, elastyczności i wizji rozwoju w ciągu kilkunastu lat upadające i przestarzałe zakłady stały się jedną z nowocześniejszych i najlepiej zarządzanych wrocławskich firm przemysłowych, która dziś zatrudnia ponad 2 tysiące osób.

Igor Salamon (ur. 1943) – przewodniczący Wrocławskiego Koła Związku Ukraińców w Polsce. Urodził się w Komarnikach w Bieszczadach. Od 1957 roku mieszka we Wrocławiu.

W jednym z wywiadów prasowych tak wspomina okoliczności swojego przyjazdu na Dolny Śląsk: „Nie miałem innego miejsca na świecie. Rodzina wyjechała do Kanady i Ameryki, a my zostaliśmy tutaj. Zżyłem się. Pomogłem budować to osiedle, na którym do dzisiaj mieszkam: utwardziliśmy drogę, zrobiliśmy kanalizację. I tutaj rodzą nam się synowie, wnuki.”

Ukończył Politechnikę Wrocławską, jest magistrzem inżynierem elektroniki. Z uczelnią związany był przez całą swoją zawodową karierę.

Od 2006 roku jest przewodniczącym Wrocławskiego Koła Związku Ukraińców w Polsce. Działa na rzecz propagowania kultury mniejszości ukraińskiej oraz porozumienia pomiędzy mieszkającymi na Dolnym Śląsku grupami etnicznymi. Był współtwórcą podpisanego w 2009 roku „Porozumienia o współpracy organizacji pozarządowych, podmiotów i osób fizycznych na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych. To dzięki jego zaangażowaniu we Wrocławiu odbywają się takie wydarzenia jak „Wrocławska Kutia” czy festiwale „Kalejdoskop Kultur” i „Viva Ukraina”.

„Viva Ukraina”, który na stałe wpisał się w kalendarz kulturalny Wrocławia, to obecnie największy festiwal promujący kulturę

ukraińską w Polsce. Muzyka cerkiewna, ludowa oraz współczesna, ukraiński teatr, prezentacje filmów, wystawy fotograficzne, konferencje oraz seminaria naukowe, spotkania literackie to stałe elementy tej ważnej imprezy kulturalnej.

Igor Salamon jest inicjatorem, uczestnikiem i współorganizatorem prawie wszystkich wrocławskich działań, których celem jest promowanie dialogu między przedstawicielami różnych kultur. Znany jest z niezwykłego talentu organizacyjnego i niespożytej energii. Podczas „Wrocławskiej Kutii” zajmuje się nie tylko sprawami organizacyjnymi, ale własnoręcznie robi farsz do tradycyjnych pierogów z fasolą.

Był jednym z inicjatorów podpisania partnerskiej umowy między Wrocławiem i Lwowem, angażował się także w ratowanie zniszczonego polskiego cmentarza w Zbarażu.

„Dziewięćdziesiąt procent moich przyjaciół to Polacy – mówił w jednym z wywiadów. – Gdyby każdy chciał dochodzić sprawiedliwości na tej ziemi, to mielibyśmy trzecią wojnę światową. Jest takie ładne powiedzenie, polskie: »Możesz klócić się z całym powiatem, ale żyj dobrze z sąsiadami. My jesteśmy sąsiadami. Nie różnimy się.«”

Józef Zapędzki (ur. 1929) – pierwszy w historii wrocławskiego sportu złoty medalista olimpijski. Dwukrotny mistrz olimpijski w strzelaniu z pistoletu szybkostrzelnego.

Urodził się na Górnym Śląsku. W czasie okupacji niemieckiej przymusowo pracował m.in. przy rozładunku na stacji kolejowej w Zawierciu. Do Wrocławia trafił w 1949 roku, zostając słuchaczem szkoły oficerskiej im. Tadeusza Kościuszki. W roku 1960, w stopniu kapitana został przeniesiony do Wrocławia i z tym miastem związał prawie całą swoją karierę sportową.

Na strzelnicę sportową trafił przez przypadek. Po swoim pierwszym występie wywołał sensację. Od tego momentu jako 28-latek rozpoczął wielką karierę „strzelca wszech czasów”. Największe sukcesy odniósł w konkurencji pistoletu szybkostrzelnego. Pięciokrotnie reprezentował Polskę na igrzyskach olimpijskich (od Tokio 1964 do Moskwy 1980), zdobywając dwa złote medale (w Meksyku 1968 i w Monachium 1972). Jest też srebrnym medalistą mistrzostw świata (1966) oraz brązowym medalistą mistrzostw Europy (1971).

Józef Zapędzki zdobył również tytuły w innych rodzajach broni – mistrza Europy (1965), indywidualnie i w drużynie, oraz 23-krotnie mistrza Polski. W ciągu 23 lat czynnego uprawiania sportu uczestniczył w 626 zawodach strzeleckich, w których wygrał 251 razy, usta-

nawiając 2 rekordy olimpijskie i 17 rekordów Polski. Dwukrotnie (w 1968 i 1972) zajął 5. miejsce w Plebiscycie „Przeglądu Sportowego” na Najlepszego Sportowca Polski. Został Zasłużonym Mistrzem Sportu, odznaczony m.in. czterokrotnie złotym, dwukrotnie srebrnym i czterokrotnie brązowym Medalem za Wybitne Osiągnięcia Sportowe oraz Krzyżem Kawalerskim (1968) i Oficerskim (1972) OOP.

Jedną z najważniejszych chwil w jego życiu było wystąpienie w imieniu sportowców uczestniczących w igrzyskach olimpijskich w Monachium 1 września 1972 roku (tuż po zdobyciu drugiego złotego medalu) podczas specjalnej uroczystości na terenie obozu koncentracyjnego w Dachau – w tym samym miejscu, w którym podczas wojny zginął jego ojciec. To właśnie jemu poświęcił swój złoty medal.

Józef Zapędzki ukończył również Akademię Wychowania Fizycznego we Wrocławiu pracą na temat psychologii sportu.

Józef Zapędzki przeszedł do historii polskiego sportu jako wielki wojownik i wspaniały człowiek, pogodny, uśmiechnięty i przyjazny ludziom. Twierdzi, że na sukces składa się: rzetelna i sumienna praca, doskonała i bezbłędna analiza wyników plus łut szczęścia. Jednak aby zwyciężać i zdobywać złote medale olimpijskie w tak trudnej i precyzyjnej konkurencji, potrzeba stanowczo czegoś więcej.

Klub Ludzi ze znakiem „P” – powstał we Wrocławiu w roku 1969 jako sekcja historyczna Towarzystwa Miłośników Wrocławia. Od początku swojej działalności – w myśl dewizy „Gdy zanika pamięć, ginie naród” – zajmował się utrwalaniem pamięci o martyrologii polskich robotników przymusowych wojennego Wrocławia.

Na przestrzeni lat działalność klubu przyjmowała różne formy – była to zarówno opieka nad wrocławskimi miejscami martyrologii, jak również krzewienie wiedzy o czasach II wojny światowej wśród młodego pokolenia. Z inicjatywy oraz przy aktywnym udziale członków Klubu odsłonięto przy ul. Zelwerowicza pomnik poświęcony członkom Antyhitlerowskiej Grupy Oporu „Olimp”, działającej we Wrocławiu w latach 1941–1942.

U zbiegu ulic Nowowiejskiej i Bolesława Prusa postawiono pomnik poświęcony Ludziom ze znakiem „P”, a na ul. Poprzecznej kamień pamiątkowy w hołdzie byłym robotnikom przymusowym osadzonym w czasie wojny w największym obozie pracy „Burgweide” (Soltysowice). W ponad 20 miejscach, tam gdzie znajdowały się obozy pracy, umieszczono stosowne tabliczki informacyjne. To w tych miejscach każdego roku w kwietniu, Miesiącu Pamięci Narodowej, członkowie Klubu składają kwiaty oraz zapalają znicze.

Historia Polaków – robotników przymusowych wojennego Wrocławia została spisana przez współtwórcę klubu i jego długoletniego prezesa Ludwika Malugę, który opracował jedyną dotychczas monografię pt. Obozy pracy przymusowej we Wrocławiu w latach 1940–1945. W 1995 roku nakładem Wydawnictwa TMW „Wratislavia” ukazała się praca zbiorowa pod wymownym tytułem Niewolnicy w Breslau – wolni we Wrocławiu. Wielu członków Klubu wystąpiło też w reportażach Wrocławskiego Ośrodka TVP dotyczących oblężenia miasta oraz o pierwszych latach odbudowy Wrocławia, wnosząc – jako świadkowie historii tych lat – swój wkład w utrwalanie wiedzy o polskim Wrocławiu. Inną formą utrwalania pamięci o wojennej historii Wrocławia są liczne prelekcje wygłaszane na zaproszenie szkół oraz uczelni.

Członkowie Klubu to również Pionierzy Wrocławia, którzy po zakończeniu wojny pozostali na terenie miasta. Brali oni udział w jego odgruzowaniu, odbudowywali przemysł, tworzyli zaczątek polskich szkół, wyższych uczelni organizacji. Za swoją działalność wielu z nich otrzymało odznaczenia państwowe oraz resortowe, m.in. Krzyż Oficerski, Krzyż Zasługi, Medal „Pro Patria”, Odznakę Opiekuna Miejsc Pamięci czy też bardzo cenioną przez nich odznakę Budowniczego Wrocławia.

Daniel Richard Marian Davies (ur. 1967 r.) – matematyk. Starszy syn wybitnego brytyjskiego historyka związanego z Polską, Honorowego Obywatela Wrocławia Normana Daviesa i dr Marii Zielińskiej-Davies.

Urodził się w Nowej Hucie, w północno-wschodniej części Krakowa. Uczęszczał do Magdalen College School w Oksfordzie. W dzieciństwie spędzał dużo czasu u dziadków w Polsce, dzięki czemu włada biegle zarówno językiem polskim, jak i angielskim. Od dziecka pasjonuje go gra w szachy i tenis.

Po zdaniu matury zdecydował, że chce zostać matematykiem. Rozpoczął studia na Imperial College of Science and Technology w Londynie, później także na uniwersytetach w Keele i Surrey. Jego specjalnością jest przetwarzanie obrazów (ang. image-processing). Ukończył zaawansowany kurs językowy na Uniwersytecie Jagiellońskim w zakresie stylu i terminologii naukowej w języku polskim.

Od ukończenia studiów, Daniel Davies zajmował się licznymi projektami z dziedziny matematyki, a także tłumaczeń. Przez trzy lata pracował na Politechnice Wrocławskiej. Obecnie mieszka w Oksfordzie.

To jemu ojciec zadedykował Boże igrzysko, którego pierwszy, ocenzonego tom został wydany w Polsce w 1989 roku: „Danielowi, żeby pokochał kraj, w którym się urodził, jeśli zechce”.

Daniel Davies dokonał przekładu na język angielski monografii o lwowskiej szkole matematycznej autorstwa prof. Romana Dudy. W 2014 roku ukazało się amerykańskie wydanie książki zatytułowane *Pearls from a Lost City: the Lvov School of Mathematics*.

Roman Duda (ur. 1935) – uczyony, matematyk, były rektor Uniwersytetu Wrocławskiego, senator RP.

W 1956 roku ukończył studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego. Pięć lat później uzyskał stopień naukowy doktora, a w roku 1976 – profesora.

Działalność naukową Roman Duda łączył z aktywnością polityczną. Od 1976 roku związany z opozycją demokratyczną, był m.in. członkiem założycielem Towarzystwa Kursów Naukowych. W 1980 roku wstąpił do Solidarności, wziął udział w I Krajowym Zjeździe Delegatów jako ekspert Regionu Dolny Śląsk. Po wprowadzeniu stanu wojennego został internowany w Nysie (1982). Po zwolnieniu, jako przewodniczący Arcybiskupiego Komitetu Charytatywnego, zaangażował się w udzielanie pomocy osobom internowanym lub aresztowanym oraz ich rodzinom. W 1988 roku został członkiem Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie, a rok później wziął udział w obradach Okrągłego Stołu w podzespole ds. nauki, oświaty i postępu technicznego. W latach 1989–1991 sprawował mandat senatora RP, przewodniczył Komisji Kultury, Środków Przekazu, Nauki i Edukacji Narodowej oraz zasiadał w Komisji Spraw Zagranicznych. W latach 1991–1993 sprawował funkcję podsekretarza stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej, a później rektora Uni-

wersytetu Wrocławskiego (1995–1999). Od 1990 roku jest członkiem Komisji Historii, Nauki i Techniki PAN i Rady Naukowej Instytutu Historii Nauki PAN, a od 1998 także członkiem Komisji Historii Nauki PAU. W latach 1997–2005 zasiadał we władzach Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki. Od 2004 roku jest członkiem Académie des Sciences et des Lettres w Paryżu.

Naukowy dorobek prof. Romana Dudy stanowi ponad 100 publikacji z zakresu topologii, historii matematyki i filozofii matematyki. Jedną z ostatnich prac prof. Romana Dudy, *Lwowska szkoła matematyczna* (2007 i 2014), przedstawia 20-letnie dzieje tego środowiska: czas i miejsca, mistrzów i adeptów, ważniejsze osiągnięcia, a także wpływ, jaki wywarła na matematykę zarówno w Polsce, jak i na świecie. W 2014 została wydana w języku angielskim.

Za osiągnięcia naukowe prof. Roman Duda został wyróżniony Nagrodą Polskiego Towarzystwa Matematycznego im. Stefana Banacha (1970), Nagrodą Polskiego Towarzystwa Matematycznego im. Samuela Dicksteina (2009) i Nagrodą Specjalną „Przeglądu Wschodniego”. Został również odznaczony Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1989), Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1998) oraz Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2013).

Roman Duda

Grzegorz Dzik (ur. 1960) – przedsiębiorca, Prezes Zachodniej Izby Gospodarczej, konsul honorowy Ukrainy, filantrop, mecenas kultury.

Ukończył studia na Wydziale Budownictwa Lądowego Politechniki Wrocławskiej. Jeszcze w czasie studiów rozpoczął pracę we Wrocławcu. Już wtedy szukał rozwiązań ułatwiających pracę, dzięki czemu zwiększył wydajność produkcji i szybko awansował. Jego kariera nabrała rozpędu w 1986 roku, kiedy zaczął pracę w Studenckim Biurze Usług „Student Serwis”. W ciągu kilkunastu miesięcy awansował na dyrektora ds. produkcji i usług. Od tamtej pory kieruje pracą innych.

W 1990 roku ze współnikiem Józefem Biegajem założył firmę Impel – niewielkie przedsiębiorstwo oferujące sprzątanie powierzchni biurowych. O firmie zrobiło się nieco głośniejsze, gdy zdobyła kontrakt na obsługę wrocławskiego ośrodka TVP. Dziś, po 25 latach nieustannego rozwoju i różnicowania działalności, Grupa Impel SA należy do głównych dostawców usług ochrony osób i mienia. Obecnie spółka zarządza pracą ponad 50 tysięcy osób i jest tym samym jednym z największych pracodawców na terenie kraju. O sukcesie firmy najlepiej świadczy jednak najbardziej spektakularny w historii spółki rok 2014, w którym przez zaledwie 9 miesięcy wypracowano ponad 1,2 mld złotych przychodów.

Na wyróżnienie zasługuje również działalność charytatywna Grzegorza Dzika. Od 17 lat wspiera Fundację „Na Ratunek Dzieciom z Chorobą Nowotworową”, która współpracuje z Kliniką Transplantacji Szpiku, Onkologii i Hematologii Dziecięcej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu. W 2006 roku został Przewodniczącym Rady tej fundacji. Dzięki jego inicjatywie i energii rozpoczęła się budowa nowej kliniki dla dzieci chorych na raka – „Przyłądek Nadziei”, która już w tym roku przyjmie małych pacjentów. Od 2000 roku Grzegorz Dzik jest członkiem Rady Społecznej Akademickiego Szpitala Klinicznego we Wrocławiu, a także fundatorem programów stypendialnych dla dzieci i studentów oraz osób niepełnosprawnych. Jako mecenas kultury wspiera unikatowy na skalę europejską Międzynarodowy Festiwal Muzyki Wiedeńskiej oraz Festiwal Jazz nad Odrą.

Za działalność biznesową i charytatywną został wielokrotnie wyróżniony. W 2002 roku, za stworzenie na bazie polskiego kapitału 18 tysięcy miejsc pracy, otrzymał prestiżową nagrodę BYK Sukcesu. Trzy lata później za stworzenie od podstaw firmy Impel został uhonorowany Wektorem, nagrodą Konfederacji Pracodawców Polskich. Jest także Kawalerem Orderu Uśmiechu, jedynego na świecie wyróżnienia przyznawanego przez dzieci.

Aleksandra Kubas-Kruk (ur. 1984) – śpiewaczka, solistka Opery Wrocławskiej, pracownik Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu.

Studiowała śpiew na wrocławskiej Akademii Muzycznej, którą w 2008 roku ukończyła, uzyskując wynik celujący. Kształciła się również na Universität für Musik und Darstellende Kunst w Wiedniu. Brała udział w wielu kursach mistrzowskich u najwybitniejszych profesorów, do których grona należą takie sławy jak Teresa Żylis-Gara, Carol Richardson-Smith czy Ingrid Kremling.

Na scenie operowej debiutowała w 2007 roku jako Gilda w premierze *Rigoletta* Giuseppe Verdiego w Operze Wrocławskiej. Wkrótce potem wystąpiła na scenach włoskich teatrów operowych jako Kunegunda w premierowych przedstawieniach opery *Kandyd* Leonarda Bernsteina.

Od 2008 roku jest solistką Opery Wrocławskiej, gdzie wykonuje m.in. partie Hanny w *Strasznym dworze* Stanisława Moniuszki, Adiny w *Napoju miłosnym* Gaetano Donizettiego czy Zuzanny w *Weselu* Figara Wolfganga Amadeusza Mozarta.

Od 2011 roku występuje w Teatrze Bolshoi w Moskwie jako Szemachańska Królowa w *Złotym koguciku* Nikołaja Rimskiego-Korsakowa, Królowa Nocy w *Czarodziejskim Flocie* Wolfganga Amadeusza Mozarta oraz Ogień, Królowna i Słowik w spektaklu *Dziecko i czary* Maurice'a

Ravela. Od 2012 roku występuje również na scenie gdańskiej Opery Bałtyckiej.

Aleksandra Kubas-Kruk jest również laureatką wielu prestiżowych międzynarodowych konkursów wokalnych. W 2009 roku zajęła I miejsce w Międzynarodowym Konkursie Wokalnym im. Salomei Kruszelnickiej we Lwowie, a także została laureatką Teatralnej Nagrody Muzycznej im. Jana Kiepury w kategorii Najlepsza Śpiewaczka oraz Wrocławskiej Nagrody Muzycznej w kategorii Muzyka Poważna. W 2010 roku otrzymała Nagrodę Specjalną na Międzynarodowym Konkursie Wokalnym w Tuluzie oraz zajęła pierwsze miejsce podczas VII Międzynarodowego Konkursu Wokalnego im. Stanisława Moniuszki w Warszawie.

Rok 2014 był dla Aleksandry Kubas-Kruk szczególnie ważny. Na scenie Opery Wrocławskiej wcieliła się w tytułową rolę zarówno w widowisku *Łucja Lammermoor* Gaetano Donizettiego, jak i w spektaklu *Anioły w Ameryce* Petera Eötvösa, przyczyniając się do wielkiego sukcesu obu przedstawień. Wystąpiła również na prestiżowym festiwalu muzycznym Thurn und Taxis Schlossfestspiele w Regensburgu oraz na scenie Filharmonii Narodowej w Warszawie w koncertowym wydaniu opery *Ariadna na Naksos* Richarda Straussa. Ponadto w 2014 roku Aleksandra Kubas-Kruk obroniła pracę doktorską na Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu.

Ewa Skrzywanek (ur. 1965) – nauczyciel historii, doradca metodyczny Wrocławskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, tutorka Collegium Wratislaviense, absolwentka Wydziału Historii Uniwersytetu Wrocławskiego, Studiów Podyplomowych Wiedzy o Śląsku oraz Międzynarodowej Szkoły Nauczania o Holokauście w Instytucie Yad Vashem w Jerozolimie.

Ewa Skrzywanek jest dolnośląskim koordynatorem programu „Zachować pamięć. Historia i kultura dwóch narodów”, realizowanego na podstawie umowy między Rządem RP a Rządem Izraela o współpracy kulturalnej, naukowej i oświatowej. Swoje zawodowe i pozazawodowe pasje realizuje również jako członek zespołu redakcyjnego strony internetowej „Moja historia” – projektu współfinansowanego przez Urząd Województwa Dolnośląskiego, Miasto Wrocław i Polską Wytwórnię Papierów Wartościowych, którego celem jest przybliżenie historii zagłady Żydów polskich oraz przesiedleń ludności na tereny Dolnego Śląska w latach 1945–1950, na podstawie pamiętnika Ruty Wermuth pt. *Spotkałam ludzi*.

Jest inicjatorką projektu „Wrocław 1945” mającego na celu przybliżenie mieszkańcom i turystom historii Wrocławia poprzez umieszczanie archiwalnych fotografii na wrocławskich kamienicach.

W dorobku Ewy Skrzywanek ważne miejsce zajmują publikacje z zakresu metodyki nauczania historii, wielokulturowości, edukacji regionalnej, patriotycznej i europejskiej. Jest również współautorką pakietu scenariuszy dla nauczycieli wrocławskich szkół „Wagary od nietolerancji i rasizmu” przygotowanego przez Wrocławskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Ewa Skrzywanek jest współorganizatorką licznych konkursów ogólnopolskich i regionalnych m.in. Dożynek w wielkim mieście i jedną z inicjatorek pierwszej w Polsce Radosnej Parady Niepodległości – projektu, który od 11 listopada 2002 roku na stałe wpisany jest w kalendarz wrocławskich imprez.

Od 2006 roku jest członkiem komisji rewizyjnej Stowarzyszenia Thesaurus i Oddziału Regionalnego Stowarzyszenia „Solidarność Polsko-Czesko-Słowacka” we Wrocławiu, a od 2012 roku członkiem Rady Fundacji „My Razem”.

Ewa Skrzywanek

Mariusz Urbanek (ur. 1960) – publicysta, pisarz, kierownik Gabinetów Świadków Historii w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu (od 2012 roku).

Ukończył prawo na Uniwersytecie Wrocławskim. Karierę dziennikarską rozpoczął w tygodniku „ITD. – Ilustrowany Magazynie Studenckim” (1983–1990). Później pisał dla „Przeglądu Tygodniowego” (1990–1991), „Wprost” (1992–1993), „Polityki” (1994–2005) i „Wieży Ciśnień” (2007–2011). Publikował felietony w „Gazecie Giełdy PARKIET” (2007–2008), a od 1990 roku w miesięczniku „Odra”, gdzie kieruje działem publicystyki i historii.

Związany był z tygodnikiem internetowym „TIN” (2001–2004), współtworzył i był zastępcą redaktora naczelnego „Tygodnika Dolnego Śląska PIĄTEK” (2005). Działal też w branży telewizyjnej, współtworząc program *Jestem* (1997–2001) dla TV Polonia i TVP 2.

W 1988 roku ukazała się jego pierwsza książka pt. *Polska jest jak obwarzanek*. Od tego momentu, nie przerywając działalności dziennikarskiej i reporterskiej, rozpoczął karierę jako pisarz. Jest autorem poczytnych biografii, m.in. generała Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, Stefana Kisielewskiego, Jana Nowaka-Jeziorańskiego, Juliana Tuwima oraz zbiorów baśni – *Mostek czarownic. Baśnie wrocławskie* (1996) i *Baśnie dolnośląskie* (2005). O Wrocławiu pisał również w *Zrób sobie Wrocław* (1997)

– satyrycznej historii miasta ilustrowanej przez Tomasza Brodę, o województwie zaś w subiektywnym przewodniku *Dolny Śląsk. Siedem stron świata* (2003).

W 2014 roku ukazała się najnowsza książka Mariusza Urbanka *Genialni. Lwowska szkoła matematyczna*. Jest to opowieść o polskich matematykach skupionych w 20-leciu międzywojennym na lwowskich uczelniach, m.in. Stefanie Banachu, Hugonie Steinhausie, Stanisławie Mazurze i Stanisławie Ulamie – o ich karierach naukowych i życiu prywatnym. Miejszem ich spotkań była kawiarnia „Szkocka”, gdzie początkowo ołówkiem na blatach stolików matematycy wykonywali zapiski; później pojawił się gruby zeszyt nazwany „Księgą Szkocką”. Ci wybitni uczeni, współpracując i rywalizując zarazem, poszczycić się mogą wieloma odkryciami, sławą i zaszczytami oraz międzynarodową karierą naukową.

Wrocław kontynuuje lwowską tradycję. Przeniósł się tu ze Lwowa Hugo Steinhaus i wielu innych uczonych z Uniwersytetu Jana Kazimierza. Lwowiacy zaczęli tworzyć od podstaw polską uczelnię. To właśnie uczniowie m.in. Steinhausa stworzyli wrocławską szkołę matematyczną, a w 1946 roku powstała „Nowa Księga Szkocka”, do której przez prawie pół wieku wpisano niemal tysiąc problemów matematycznych.

Herbert Wilhelm Wirth (ur. 1956) – inżynier, geolog, doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny Politechniki Wrocławskiej, doktor honoris causa Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Prezes Zarządu KGHM Polska Miedź SA.

Herbert Wirth jest absolwentem Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. W 1999 roku uzyskał tytuł doktora nauk technicznych. W 2012 roku na Politechnice Wrocławskiej uzyskał habilitację w dziedzinie nauk technicznych. Ukończył studia podyplomowe z zakresu zarządzania projektami na The George Washington University School of Business, a także studia podyplomowe na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego – Zarządzanie w warunkach umiędzynarodowienia gospodarki i Prawo ochrony środowiska.

Od 1998 roku związany jest z przemysłem miedziowym – początkowo z Centrum Badańczo-Projektowym Miedzi CUPRUM we Wrocławiu, a od 2002 roku z KGHM Polska Miedź SA – od 2009 roku pełni funkcję Prezesa Zarządu. W 2012 roku doprowadził do przejęcia spółki Quadra FNX, które eksperci określili mianem jednej z najważniejszych transakcji w polskim przemyśle w ostatnich dwóch dekadach.

Herbert Wirth jest twórcą największego programu inwestycyjnego w projekty górnicze miedzi w historii KGHM, największej kompanii eksploracyjnej w historii Polski, i programu

inteligentnej kopalni, a także współtwórcą think tanku Poland Go Global, którego misją jest upowszechnianie wiedzy na temat internacjonalizacji przedsiębiorstw i instytucji oraz popularyzacja ekspansji globalnej jako ważnego czynnika rozwoju polskich firm.

Jest członkiem wielu prestiżowych organizacji, m.in. wiceprezydentem Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej, członkiem zespołu doradczego Polskiej Akademii Nauk oraz konwentów honorowych Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Politechniki Wrocławskiej, Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu i Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Od 2011 roku jest również członkiem zagranicznym The Royal Swedish Academy of Engineering Sciences (IVA – Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien).

Wyróżniony tytułami: Menadżera Roku 2011 („Home & Market”), Wizjonera 2012 („Dziennik Gazeta Prawna”), Lidera Biznesu 2012 („Forbes”) i Osobowości Roku 2014 (Górnicza Izba Przemysłowo-Handlowa, Szkoła Eksploatacji Podziemnej).

W 2012 roku został odznaczony Odznaką Honorową „Bene Merito”, a w 2013 roku Złotym Krzyżem Zasługi za dokonania na rzecz rozwoju geologii i górnictwa.

Wanda Ziembicka-Has – aktorka, dziennikarka radiowa i telewizyjna, wykładowca akademicki, społecznik.

Z Wrocławiem związana jest od urodzenia. Tutaj w 1971 roku ukończyła Technikum Księgarskie, tutaj w latach 1974–2000 pracowała w Polskim Radiu, a od 1989 roku również w Telewizji Polskiej, gdzie m.in. prowadziła talk-show *Przepytywanka*. Współpracowała też z nowojorskim radiem dla Polonii.

W 1975 roku ukończyła Państwową Wyższą Szkołę Teatralną im. Ludwika Solskiego, ale kształciła się dalej. W 1995 roku ukończyła łódzką Filmówkę, podyplomowo studiowała zarządzanie i marketing na Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.

Edukacja jest jej bliska nie tylko z racji własnego rozwoju. Swoją wiedzę i doświadczenie przekazuje młodszym adeptom zawodu dziennikarza. Była wykładowcą w Dolnośląskiej Wyższej Szkole Służb Publicznych „Ase-sor”, na Uniwersytecie Wrocławskim i w Dolnośląskiej Szkole Zarządzania „Edukacja”.

Była radną Rady Miejskiej Wrocławia V i VI kadencji, zasiada też w Radzie Osiedla „Plac Grunwaldzki”. W latach 2009–2014 była członkiem Komisji Współpracy z Zagranicą i Promocji oraz Komisji Kultury i Nauki. Z jej inicjatywy we Wrocławiu pojawiły się: skwer imienia Zbigniewa Cybulskiego, ulica Aleksandra hr. Fredry, plac św. Jana Chrzyciela,

a w ogrodzie Botanicznym obelisk Johannes Brahmsa. O ważnych dla miasta postaciach przypominała, doprowadzając do wmurowania na elewacji dawnej Wrocławskiej Wytwórni Filmów Fabularnych (obecnie Centrum Technologii Audiowizualnych) tablic upamiętniających reżyserów Wojciecha Jerzego Hasa i Stanisława Lenartowicza oraz aktora Zbigniewa Cybulskiego. Zasadziła drzewa kultury i pamięci: Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina, Marii Skłodowskiej-Curie, Anny German, Aleksandra Fredry i 25-lecia samorządu w Polsce.

Wrocławianie znają ją przede wszystkim jako społecznika, całym sercem zaangażowanego w pomoc słabszym, chorym, samotnym i starszym.

Od 25 lat organizuje Wigilie dla Ubogich, które odbywają się we wrocławskich restauracjach, a także benefisy dla seniorów (założyła Klub Seniora na Grunwaldzie) pomaga w świetlicy środowiskowej „Ziemia” przy kościele Ojców Salezjanów. Była też członkiem komitetu założycielskiego wrocławskiego oddziału Fundacji „Mam Marzenie”. Za swoje społeczne zaangażowanie została wyróżniona nagrodą Optimus Hominum. W 2006 roku Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych i Twórczych przyznało jej tytuł „Wolontariusz – Kobieta Europy”. W 2014 roku Prezydent RP Bronisław Komorowski odznaczył ją Złotym Krzyżem Zasługi za pracę na rzecz społeczności lokalnej.

Honorowe obywatelstwo

– nowożytna historia tej zaszczytnej godności, nadawanej osobie o wielkich zasługach i ogromnym autorytecie moralnym, sięga czasów rewolucji francuskiej (fr. *bourgeois honoraire*). W 1792 roku rząd rewolucyjnej Francji nadał zaszczytny tytuł honorowego obywatela Francji Tadeuszowi Kościuszcze jako wyraz uznania dla jego walki o ideały wolności. W tym samym roku tytuł ten otrzymał również Fryderyk Schiller za rewolucyjne przesłanie „Zbójców”.

Honorowe obywatelstwo przyznawane jest na całym świecie, zarówno przez państwa, jak i regiony oraz miasta. Otrzymują je artyści, pisarze, uczeni, politycy, osoby zasłużone dla kraju lub lokalnej społeczności, organizacje i instytucje. Jednym z bardziej znanych – i niezwykle rzadkim, gdyż jak dotąd zdarzyło się to tylko siedem razy – przykładów nadania tytułu honorowego obywatelstwa USA było przyznanie tej godności przez Kongres USA jako pierwszemu w 1963 roku Winstonowi Churchillowi. Jako siódmy otrzymał ten tytuł pośmiertnie w 2009 roku Kazimierz Pułaski.

Honorowe Obywatelstwo Wrocławia

– nadawane jest przez władze miejskie w celu wyróżnienia osób szczególnie zasłużonych dla Wrocławia. Tytuł przyznawano osobom piastującym wysokie urzędy, przede wszystkim politykom i wojskowym. Obywatelstwo tytułarne otrzymywały osoby spoza Wrocławia: politycy, uczeni, literaci i artyści. Niektórzy z nich urodzili się lub zmarli we Wrocławiu.

Po raz pierwszy Rada Miejska Wrocławia przyznała tytuł honorowego obywatela miasta w 1870 roku. Otrzymał go Carl Ludwig August baron von Ende, starosta powiatu ziemskiego wrocławskiego. Do 1933 roku uhonorowano 24 osoby, m.in. niezwykle zasłużonego dla Wrocławia nadburmistrza Georga Bendersa oraz pisarza Gerharda Hauptmanna, laureata nagrody Nobla z 1912 roku.

W 1993 r. Rada Miejska Wrocławia ustanowiła tytuł *Civitate Wratislaviensi Donatus*. Jako pierwszego uhonorowano tym tytułem prof. Alfreda Jahna, rektora Uniwersytetu Wrocławskiego w latach 1962–1968.

Nagrody Miasta Wrocławia

– uchwałą Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 16 stycznia 1993 roku ustanowione zostały 3 wyróżnienia: tytuł *Civitate Wratislaviensi Donatus* – przyznawany osobom odgrywającym istotną rolę w życiu społecznym, gospodarczym i kulturalnym Wrocławia, Nagroda Wrocławia – którą Rada Miejska przyznaje osobom i instytucjom za całokształt ich pracy na rzecz miasta na wniosek Komisji Nominacyjnej (do 2002 roku Rady Nominacyjnej), oraz Nagroda Prezydenta Wrocławia – przyznawana osobom i instytucjom za działalność i osiągnięcia w mijającym roku po zasięgnięciu opinii Komisji Nominacyjnej. Komisja Nominacyjna ma charakter doraźnej komisji Rady Miejskiej. W jej skład wchodzi 12 radnych, a jej pracom przewodniczy Przewodniczący Rady.

Uprawnionymi do składania wniosków o nadanie Nagrody Wrocławia są: Przewodniczący Rady Miejskiej Wrocławia i jej komisje oraz Prezydent Wrocławia, a także organizacje działające na terenie miasta.

O Nagrodę Prezydenta Wrocławia wnioskować mogą: Prezydent Wrocławia, komisje Rady Miejskiej i pozostałe organizacje. Wszystkie wnioski kierowane są bezpośrednio do Komisji Nominacyjnej. Obydwa rodzaje nagród są przyznawane corocznie 24 VI – w dniu Święta Wrocławia, a zarazem patrona miasta, św. Jana Chrzciciela.

Civitate Wratislaviensi Donatus**1993**

Alfred Jahn

1994

Tadeusz Różewicz

1995

Henryk Tomaszewski

1996

Henryk Gulbinowicz

1997

Jan Paweł II

1998

Jerzy Grotowski

1999

Wojciech Dzieduszycki (zrzekł się tytułu w 2006 r.)

2000

Jan Nowak-Jeziorański

2001

Václav Havel

2002

Norman Davies

2003

Andrzej Wajda

2004

Władysław Bartoszewski

2005

Lech Wałęsa

2006

Sylwester Chęciński

2007

Kurt Masur

2008

Dalajlama XIV

2009

Urszula Koziol

2010

Aleksandra Natalli-Świat

Władysław Stasiak

Jerzy Szmajdziński

2011

Władysław Frasyniuk

2012

Eugeniusz Get-Stankiewicz

2013

Bogdan Zdrojewski

2014

Jan Miodek

Nagrody Wrocławia

1993

1. Roman Aftanazy
2. Towarzystwo Pomocy im. Brata Alberta

1994

1. Marek Dyżewski
2. Wanda Tomaszewska
3. Ewa Unger
4. Dawna Polonia Wrocławska

1995

1. Andrzej Jochelson
2. Dolnośląska Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych we Wrocławiu

1996

1. Stanisław Mięgisz
2. Andrzej Wiszniewski
3. Zespół Rozgłośni Polskiego Radia we Wrocławiu

1997

1. Wojciech Dzieduszycki
2. Jan Feliks Sarosiek
3. Wydawnictwo Dolnośląskie

1998

1. Marek Rostecki
2. Tadeusz Zipsper
3. Zespół architektów: Waław Hryniewicz, Wojciech Jarząbek, Jan Matkowski

1999

1. Janina Bogusławska-Jaworska

2. Maciej Jagiewski
3. Kabaret „Elita”

2000

1. Stanisław Arczyński
2. Sylwester Chęciński
3. Jan Miodek
4. Miesięcznik „Odra”

2001

1. Maria i August Wilhelm Hectowie
2. Renata Mauer-Różańska
3. Ewa Szumańska-Szmorlińska
4. „Notatnik Teatralny”

2002

1. Hans Hallgren
2. Czesław Hernas
3. Leon Kieres
4. Bogdan Ludkowski
5. Uniwersytet Wrocławski

2003

1. Jan Chorostkowski
2. Jan Kaczmarek
3. Wanda Toboła
4. Dzielnica Wzajemnego Szacunku

2004

1. Paweł Jarodzki
2. Henryk Rossa
3. Wojciech Wrzesiński
4. Wydział Aktorski PWST we Wrocławiu

2005

1. Ks. Stanisław Orzechowski
2. Janusz Degler
3. Dolnośląska Izba Gospodarcza
4. Parafia pod wezwaniem św. Elżbiety przy ul. Grabiszyńskiej i parafia pod wezwaniem św. Antoniego przy ul. Kasprowicza

2006

1. René Engel
2. Ryszard Lackner
3. Walentyna Krystyna Wnuk
4. Konwent oo. Bonifratrów prowadzący Hospicjum przy ul. Poświęckiej
5. Departament la Vienne

2007

1. Józef Dudek
2. Natalia Lach-Lachowicz
3. Kornel Morawiecki
4. Arcybiskupi Komitet Charytatywny
5. Teatr Pieśń Kozła

2008

1. Jerzy Czernik
2. Tadeusz Krasoń
3. Józef Łukaszewicz
4. Jan Ślęk
5. Alicja Zawisza

2009

1. Andrzej Nabzdyk
2. Romuald Siepiak
3. Stanisław Wysocki
4. Bronisław Zathy
5. Związek Polaków na Białorusi

2010

1. Karol Bal
2. Władysław Frasiński
3. Jerzy Kos
4. MDK im. Kopernika we Wrocławiu
5. NSZZ Solidarność Region Dolny Śląsk

2011

1. Anette Bußmann
2. Wiesława Drojecka
3. Bogusław Litwiniec
4. Wojciech Witkiewicz
5. Niezależne Zrzeszenie Studentów Region Wrocławski

2012

1. Jan Biliszczuk
2. Ryszard Jadach
3. Włodzimierz Szomański
4. Kazimierz Tumski
5. Dolnośląskie Towarzystwo Muzyczne

2013

1. ks. abp Marian Gołębiewski
2. Anna Hannowa
3. Mieczysław Łopatka
4. Janusz Sybis
5. Teatr Arka

2014

1. ks. Adam Drwięga
2. Wanda Izdebska – s. Anatolia
3. Roman Kołacz
4. Wojciech Kazimierz Siwek
5. Krzysztof Szwagrzyk
6. Centrum studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy'ego Brandta

Nagrody Prezydenta Wrocławia

1992

1. Józef Cynar
2. Krzysztof Pelech
3. Igor Przegrodzki
4. Tadeusz Różewicz
5. Miesięcznik „Odra”
6. Orkiestra Kameralna „Leopoldinum”

1993

1. Ks. Franciszek Glód
2. Mariusz Hermansdorfer
3. „Notatnik Teatralny”
4. Teatr Polski

1994

1. Tadeusz Strugała
2. Jerzy Woźniak
3. Teatr Lalek
4. Wydawnictwo Dolnośląskie

1995

1. Adolf Juzwenko
2. Jan Jakub Kolski
3. PWST
4. Pismo Artystyczne „Format”
5. Związek Polskich Artystów Plastyków

1996

1. Arkadiusz Koniecki
2. Wojciech Kościelniak
3. Janusz Zaleski i Jacek Weksler

1997

1. Renata Mauer
2. Marcin Pląza
3. Ogród Botaniczny
4. Wydział Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego

1998

1. Ryszard Mazur
2. Stefan Placek
3. Fundacja Proscen i Teatr K2
4. Open Studio/WRO

1999

1. Aleksandra Kubicz
2. Ewa Michnik
3. Urszula Włodarczyk

2000

1. Tomasz Broda
2. Tymoteusz Karpowicz
3. Aleksandra Kurzak
4. Ryszard Tomaszewski
5. Marek Zieliński

2001

1. Lech Janerka
2. Twórcy wystawy „Wrocław 2000 – moje miasto”:
Włodzimierz Dolatowski, Michał Jędrzejewski, Stanisław Lose, Mieczysław Piróg
3. Sztafeta lekkoatletów:
Jacek Bocian, Józef Lisowski, Robert Mačkowiak, Piotr Rysiukiewicz

2002

1. Marek Danielak
2. Małgorzata Gorący
3. Galeria „Opus”

2003

1. Wojciech Kościelniak
2. Ewa Michnik (nagroda specjalna)
3. Hans Vontobel
4. Komenda Dolnośląskiej Chorągwi ZHP
5. XIV LO im. Polonii Belgijskiej

2004

1. Krzysztof Bojda
2. Krystyna Miłobędzka
3. Elżbieta Popławska-Dobijewska
4. Włodzimierz Szostek
5. Formacja Chłopięca „Legitymacje” (wyróżnienie specjalne):
Sambor Dudziński, Konrad Imiela, Cezary Studniak

2005

1. Ks. Andrzej Dziełak i ks. Mirosław Drzewiecki
2. Roman Kotakowski
3. Katedra i Klinika Chorób Zakaźnych, Chorób Wątroby
i Nabytych Niedoborów Odpornościowych Akademii Medycznej we Wrocławiu
4. Kolegium Rektorów Uczelni Wrocławia i Opola

2006

1. Ewa Bohdanowicz
2. Bente Kahan
3. Marek Krajewski
4. Tadeusz Luty
5. Ks. Prałat Zdzisław Peszkowski

2007

1. Stanisław Dróżdż
2. Beata Maciejewska
3. Jan Słowikowski
4. Krzysztof Turkowski
5. Mieczysław Zlat

2008

1. Krzysztof Kuliński
2. Krzysztof Wincza
3. ATM Grupa S.A. – Tomasz Kurzewski
4. Katolickie Radio Rodzina – ks. Cezary Chwilczyński
5. Portal „Nasza-Klasa”:
Łukasz Adziński, Michał Bartoszkiewicz, Paweł Olchawa, Maciej Popowicz

2009

1. Piotr Freyberg
2. Ewa Kobel
3. Aleksandra Kubicz
4. Bogusław Ogrodnik
5. Krzysztof Skowroński
6. Kazimiera Anna Wilk
7. Stowarzyszenie „Wratislaviae Amici”

2010

1. Jarosław Fret
2. Tomasz Merta
3. Małgorzata Mikołajczyk
4. Czesław Radzikowski
5. Dolnośląska Izba Gospodarcza

2011

1. Krzysztof Domarecki
2. Roman Gutek
3. Piotr Małachowski
4. Jarosław Pieniak
5. Kolegium Europy Wschodniej

2012

1. Erazm Humienny
2. Marek Bojarski
3. Marek Suchy
4. Zbigniew Rybczyński
5. Drużyna piłkarska WKS Śląsk

2013

1. Waldemar Krzystek
2. Aleksander Mazur
3. Mateusz Morawiecki
4. Liceum Ogólnokształcące nr XIV im. Polonii Belgijskiej
5. Zespół redakcyjny Telewizji Dolnośląskiej TeDe

2014

1. Martin Ring
2. Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji i Rodziny NURT
3. Światowy Związek Żołnierzy AK. Okręg Dolnośląski

Zdjęcia:

Włodzimierz Galecki (str. 17)

Grażyna Makara, dzięki uprzejmości „Tygodnika Powszechnego” (str. 9)

Joanna Stoga (str. 7, 11, 13, 15, 19, 21, 23, 29, 31, 35)

Nadia Szagdaj (str. 27)

archiwum IMPEL (str. 25)

archiwum KGHM (str. 33)